

**Către: Procuratura Generală a Republicii Moldova
Ministerul Afacerilor Interne
Inspectoratul General de Poliție**

A P E L

*privind îngrijorările societății civile despre încălcarea dreptului la
libertatea și siguranța persoanei*

Organizațiile semnatare sunt îngrijorate de comportamentul reprezentanților poliției și procurorilor în legătură cu reținerile nejustificate și ilegale, dar și depunerea demersurilor vădit nefondate prin care se solicită aplicarea măsurilor preventive sub formă de arest față de persoane.

Existența problemelor sistemice descrise este confirmată de comportamentul colaboratorilor de poliție și procurorilor în cazul reținerii activistului Mătăsaru Anatol. La 28 ianuarie 2016, acesta a realizat o acțiune de protest în fața sediului Centrului Național Anticorupție. La 29 ianuarie 2016, fără a fi citat și contrar prevederilor art. 166, 167 al Codului de Procedură Penală, acesta a fost reținut la domiciliul său de către 14 polițiști îmbrăcați în civil, care nu i-au comunicat motivul și temeiul reținerii. După ce a fost transportat la sediul IP Buiucani, a aflat că în privința sa a fost emisă ordonanță privind începerea urmăririi penale conform semnelor de infracțiune, prevăzute de art. 287 al. 2 l. a al Codului Penal al Republicii Moldova (Huliganismul). La orele 13.40, a fost întocmit proces-verbal de reținere. În calitate de temeiuri și motive ale reținerii au fost invocate *"... organul de urmărire penală consideră că bănuitul Anatol Mătăsaru se va ascunde de la prezentarea în fața organului de urmărire penală și instanța de judecată, va împiedica la stabilirea adevărului în procesul penal sau va săvârși alte acțiuni criminale va influența..."* etc. De asemenea, a fost invocat că bănuiala rezonabilă se probează prin *"situația de fapt a bănuितului și anume personalitatea lui, este bănuित în comiterea unei infracțiuni comise cu intenție, nu este angajat în câmpul muncii, obține surse de existență din activități periodice, nestabile, nu are vreo ocupație permanentă care să-l caracterizeze din punct de vedere pozitiv, ceea ce dovedește că fiind în libertate poate să se eschiveze de la organul de urmărire penală și instanța de judecată și să comită alte infracțiuni..."*. În aceeași zi, după audierea în calitate de bănuित, avocatul activistului a înregistrat o cerere în cancelaria judecătoreiei, prin care a fost solicitată eliberarea imediată a persoanei din cauza reținerii ilegale. Deși procurorul urma să se expună asupra cererii în aceeași zi, prin pronunțarea unei ordonanțe de respingere sau admitere a cererii, acesta nu a reacționat.

La 1 februarie 2016, cu 3 ore înainte de expirarea termenului maxim de reținere de 72 de ore, prevăzut de art. 23 al Constituției Republicii Moldova, persoanei i-a fost adusă la cunoștință învinuirea de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 287 al. 1. În același timp, avocaților le-a fost prezentat demersul privind necesitatea aplicării măsurii preventive sub formă de arest preventiv și emiterea mandatului de arest. Demersul a fost înregistrat de către procuror în aceeași zi la orele 8.35, în cancelaria judecătoreiei s. Buiucani.

La orele 12.20, chiar dacă a expirat termenul de 72 de ore de la reținerea persoanei, polițiștii din escortă au refuzat punerea în libertate a activistului Anatol Mătăsaru, chiar dacă în acel timp în ședință de judecată se examina demersul procurorului cu privire la aplicarea măsurii preventive. Ulterior, după intervenția serviciului de poliției 902, acesta a fost eliberat la orele 12.40.

Prin încheiere judecătorească de instrucție al judecătoriei s. Buiucani din 1 februarie 2016, pronunțată la orele 17.30 a fost respins demersul procurorului cu privire la aplicarea măsurii preventive.

Având în vedere faptele expuse, considerăm că reprezentanții poliției au reținut ilegal și abuziv persoana, cu încălcarea prevederilor art. 166, 167 ale Codului de Procedură Penală. Au fost utilizate resurse administrative disproportionale (14 polițiști implicați în procesul de reținere).

Am constatat că procurorul nu a dat dovada de diligență necesară și contrar prevederilor art. 5 al Convenției Europene a Drepturilor Omului a înaintat demersul cu privire la aplicarea măsurii preventive cu 4 ore înainte de expirarea termenului legal de reținere de 72 de ore. Demersul nu era motivat și conținea argumente abstracte și generale (*a se vedea hot. Panchenko c. Rusiei, 8 februarie 2005, § 107*).

De asemenea, acesta a înaintat demersul cu privire la aplicarea arestului, chiar dacă legislația procesual-penală nu permite aplicarea acestei măsuri reieșind din circumstanțele cazului (*a se vedea hot. Fox, Campbell și Hartley c. Regatului Unit, 30 august 1990, § 32*). În demers, acesta nu a reușit să administreze probe care ar proba bănuială rezonabilă că activistul a comis infracțiunea de care este acuzat și nici nu a prezentat probe care ar dovedi existența riscurilor prevăzute de Codul de procedură penală care justifică aplicarea arestului. (*a se vedea hot. Neumeister c. Austria, 27 iunie 1968, § 10*).

Cazul reținerii ilegale a activistului Anatol Mătășaru, dar și alte cazuri similare evidențiază probleme sistemice în domeniul aplicării legislației procesual-penale și prevederilor art. 5 a Convenției Europene a Drepturilor Omului în domeniul reținerii și arestului, în legătură cu care considerăm că instituțiile vizate urmează să întreprindă măsuri urgente.

Astfel, în rezultatul acordării asistenței juridice în acest caz, au fost constatate următoarele:

- reținerea activistului de către poliție a fost contrară art. 5 § 1 c) și nu s-a bazat pe motive verosimile de a bănuși că persoana a încălcat legea penală; (*a se vedea hot. Spetuleac c. Moldovei, 6 noiembrie 2007, §§ 75*);
- polițiștii nu l-au eliberat pe activist din custodie, chiar dacă au expirat 72 de ore de la reținerea acestuia;
- procurorul a prezentat în ședința de judecată rapoarte ale colaboratorilor de poliție cu conținut fals, care nu corespund realității;
- în conformitate cu prevederile art. 176 al CPP, procurorul nu a probat riscurile care ar justifica arestarea; (*a se vedea hot. Becciev c. Moldovei, 4 octombrie 2005, § 58*);
- Deși procurorul este obligat ca, până la depunerea demersului la judecătorească de instrucție, să înmâneze bănușului/învinușului și avocatului acestuia copia demersului și a tuturor materialelor anexate la acesta, demersul a fost prezentat cu 1 oră înainte de ședința de judecată;

Reieșind din cele expuse, solicităm:

Ministerului Afacerilor Interne și Inspectoratului General de Poliție:

1. Să realizeze o anchetă de serviciu în legătură cu reținerea ilegală a cetățeanului Anatol Mătășaru, utilizarea disproporționată și inutilă a resurselor umane în procesul de reținere;
2. Să inițieze o anchetă de serviciu cu inițierea ulterioară a procedurilor penale în raport cu colaboratorii de poliție care nu au eliberat persoana din custodia acestora, după expirarea termenului de 72 de ore de la momentul reținerii de facto;
3. Să realizeze activități de instruire a colaboratorilor de poliție, inclusiv a colaboratorilor operativi în domeniul respectării dreptului la libertatea și siguranța persoanei garantat de Constituția Republicii Moldova și art. 5 CEDO și să explice colaboratorilor că

termenul de 72 de ore în care persoana este reținută este unul constituțional, la expirarea căruia persoana urmează să fie eliberată fără careva excepții.

Procuraturii Generale:

1. Să realizeze o anchetă de serviciu în legătură cu temeinicia și legalitatea demersului de aplicare a arestului preventiv înaintat de către Procuror și alte circumstanțe invocate în prezentul demers, inclusiv să se constate din care motive demersul a fost înregistrat la judecătoria în ziua în care expira termenul de 72 de ore de la momentul reținerii;
2. Să asigure că procurorii sunt instruiți în domeniul garantării dreptului la libertatea și siguranța persoanei în legătură cu aplicarea măsurilor preventive de libertate, în conformitate cu art. 5 CEDO.

Acest Apel poate și subsemnat prin transmiterea unui mesaj la adresa de e-mail: pr@promolex.md.

Organizații semnatare:

Asociația Promo-LEX,
Amnesty International Moldova,
Hyde Park,
Transparency International-Moldova,
NGO BIOS,
Terra-1530,
Asociația Presei Independente,
Centrul de Resurse DIALOG-Pro,
RCTV Memoria,
REC Moldova,
Centrul de Resurse Juridice din Moldova,
IDIS Viitorul,
Centrul National de Mediu,
Institutul de Politici Publice (IPP),
Ambasada Drepturilor Omului,
Asociația Femeilor pentru Protecția Mediului și Dezvoltare Durabilă (AFPMDD),
Uniunea Organizațiilor Invalizilor din Republica Moldova,
Asociația Femeilor Profesioniște și de Afaceri din Moldova,
Centrului National al Romilor,